

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישאל: (נצבים כט-ט)

לאחר ששמעו ישראל 100 קללות חסר שתיים שנמנו בפרשת כי תבא. חוץ מ- 49 קללות שנמנו בפרשת בחקתי, נפחדו ישראל ופניהם נהפכו לירקון (מרוב פחד). ואמרו מי יכול לעמוד בכל אלו הקללות, מיד קרא אותם משה והיה מפייסם בדברים ואמר להם "אתם נצבים היום כלכם". לא זו בלבד שלא תפלו אלא יהיה לכם יציבות וקיום, שנכנסתם בברית. שכן לא כאומות העולם עם ישראל. שכן אומות העולם בשעה שבאים עליהם יסורים הם מבעטים ואינם מזכירים שמו של הקב"ה, כמו שנאמר: "שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו: (תהלים עט). ואילו ישראל כשיסורים באים עליהם הם נכנעים. שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. היינו כשהקב"ה עושה לי ישועה ואני מרים את הכוס הישועה אני קורא בשם ה', וגם צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא. גם להיפך חס וחלילה אם פורעניות באות עלי, אני קורא בשם ה' יתברך. וכך אמר משה לישראל, הקללות, היינו היסורים, הם מעמידים אתכם ונותנים לכם קיום. כמו שנאמר: למען נסותך להטיבך באחריתך.

וכבר אמרו חז"ל נאמרה ברית במלח ונאמרה ברית ביסורים, מה מלח מקיים את הבשר שלא יסריח, כך היסורים מקיימים את ישראל. וזהו שאמר להם "אתם", רק לכם יש תקומה ולא לעכו"ם. משל למה הדבר דומה לאבן גדולה שהיתה מוטלת בתוך הרחוב. וכל מי שהיה רואה עצמו גבור היה בא ומתגושש עמה. וסופה שהיתה נופלת עליו והורגת אותו והאבן עומדת במקומה. כך הגוים משעבדים את ישראל והם קיימים לעולם, שנאמר אשים את ירושלים אבן מעמסה (זכריה יב).

ועוד אמרו חז"ל משל לשתי תמונות, האחת היתה עשויה שעה והשניה עשויה זהב. ולמראית עין היו שתיהן דומות זו לזו. וכיצד נתברר איזו של שעה ואי זו של זהב, שהציתו בהם אש. זו שהיתה של שעה אבדה מיד ואותה שהיתה של זהב נתקיימה.

אף כאן אומר משה רבינו מפי הגבורה: אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם. אע"פ שאתם לפני ה' אלהיכם שהוא אש אוכלה, אתם נצבים וקיימים. אבל אומות העולם כשעוה הם ואינם יכולים לעמוד בפני הקב"ה. ולכן נאמר לשון נצבים ולא עומדים, כי לשון נצבים מורה על הצבה וקיום, וזכו ישראל לכך רק עכשיו, שכן במעמד הר סיני היו גם הערב רב, אבל עכשיו לאחר שעברו מ' שנה ומתו כולם במגפה, בתבערה ובמסה ובקברות התאוה, נשאר ישראל לבדם והיו להם יציבות וקיום. וזהו שאומר משה לישראל, אתם נצבים היום כלכם, שאין בכם שום ערבוב. ראשיכם שבטיכם וגו' כל איש ישראל, כלכם שייכים לישראל.

ועוד שתהיו נצבים ומושרשים בארץ. לפי שנאמר קודם ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון. ודרשו חז"ל ושמרתם זה לימוד ועשיתם זה מעשה. ואמרו חז"ל כל שמעשיו מרובים מחכמתו למה הוא דומה לאילן ששרשיו מרובים וענפיו מועטים שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזים אותו ממקומו. וזהו שאמר הכתוב אע"פ שנצתויתם על לימוד ומעשה, המעשה גדול שמצוה גוררת מצוה, ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון, ואם יהיו מעשיכם מרובים אז תהיו נצבים כאילן ששרשיו מרובים. ועוד אמר להם משה מתי תזכו להיות נצבים ועומדים, כשתהיו אגודה אחת. וזהו שנאמר "כולכם".

מעשה היה בזקן אחד שהיה נוטה למות, קרא לכל בניו ואמר להם: הביאו לי אגודה של קנים לחים. הביאו לו האגודה. נתן את האגודה לכל אחד מהם ואמר להם האם אתם יכולים לשבור הקנים האלו. נטל כל אחד מהם האגודה והתאמץ בכל כוחו לשברה ולא היה יכול, אמר להם אביהם הזקן, ועכשיו תראו כיצד אני שוברה. תמהו הבנים והיו מסתכלים זה בזה בתמיהה. נטל הזקן האגודה והתחיל מוציא קנה אחר קנה ושוברה. אמר להם הזקן: מזה תלמדו לקח. כל זמן שתהיו באגודה אחת אין אדם יכול להזיק לכם. אבל אם תהיו בפירוד ובמחלוקת, תישברו אחד אחד.

וזהו שאמר משה לישראל, אם תהיו היום כולכם כאיש אחד אין אחד יכול לשלוט בכם. וכן מצינו בנביאים שאין ישראל נגאלים עד שיהיו באגודה אחת, שנאמר: ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבואו יחדו מארץ צפון (מיכה ו), שאם יצטרפו יחד יהודה וישראל ולא יהיה פירוד ביניהם, אז יזכו לבוא יחדו מארץ צפון.

ישראל לסגולתו

עצה להתגבר בבקר לקום משנתו

עצה המועלת להתגבר בבקר ולכוף עצמו לקום משנתו, הוא שיציר לעצמו שהקב"ה שהחזיר לו נשמתו, עומד עליו וכביכול מבקש ממנו לקום, ולהתפלל, וממתין לו שיעשה זה נחת רוח לפניו בקיום המצוות יציאת, תפלין וכיוצא. וכשיתבונן ויעמיק בזה - גם מי שלבו לב אבן, יבוש ויפלא להמשיך לשפב, וירגיל עצמו למחשבה זו עד שתציק לו ותטריד אותו מלישן.

ועוד יכון מאד בברכתו בברכת "המעביר חבלי שנה מעיני ותנומה מעפעפי", ויאמין שכשם שהפלת שנה על האדם הוא בהשגחה, כן סלוק השנה והיקיצה ממנה הוא בהשגחה, ויתפלל לה' שיעזרהו שתסתלק השנה ממנו בשעה שצריך לקום בבקר לתפלה.

והעקר שפבר מעת שכתבו יחליט בהחלטה גמורה שיקיץ בשעה הקבועה לו, ולא יישן ללא החלטה על הקימה, שכן אז קשה מאד שיקום בזמן שקבע, אחר שבבקר הנהו מתנמנם ולא שלטי בעצמו. וכשקובע ומחליט מעת שכתבו - יצליח. (רי יעקב ישראל לוגאסי)

אמת

נ. השקר אינו אלא בפיו, אבל לא בכתב.

לשרת את האורחים

ועיין בבבא מציעא (פו:) שכל מה שעשה אברהם אבינו למלאכים בעצמו, שילם לו הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, וכל מה שעשה על ידי שליח, שילם לו על ידי שליח. וקיימא לן דמצוה בו יותר מבשלוחו כדאיתא בקידושין (מא.).

וכתב בשו"ת תורה לשמה (סימן רנה) שאם בעל הבית הוא תלמיד חכם, צריך האורח לקום לכבודו כאשר בא להושיט לו משקה או מאכל וכדומה, והוכיח זאת מהגמרא בקידושין (שם), שרב פפא ורבי שרתו את החכמים ומזגו להם משקה, וכשראו שאין החכמים קמים לכבודם, הקפידו עליהם. ועיין מה שכתב הפני יהושע בחידושו לקידושין שם.

וראה בשו"ת חדות יעקב (אורח חיים סימן יט) שכתב, שמזה שאברהם אבינו ורבן גמליאל היו משרתים בסעודה בעצמם, יש ללמוד שהשרות שמשרת בעל הבית את אורחיו, זהו בכלל המצוה של הכנסת אורחים, ולא רק הכשר מצוה, ואם אינו משרתם, חסר לו במצוה עצמה. ע"ש.

כן מצינו שנהג אברהם אבינו, כמו שכתוב: "ואל הבקר רץ אברהם, ויקח בן בקר רך וטוב, ויתן אל הנער, וימהר לעשות אותו" וכתב רש"י; שאותו הנער היה ישמעאל, ורצה לחנכו במצוות. ובמדרש רבה (פי' מח) כתוב, שעשה כן כדי לזרזו במצוות.

(ר' אברהם ישראל)

משהו לנשמה

יום הדין

סיפור נוסף ביהודי אחד שעלה לשמים ליום הדין. היהודי בעולם הזה לא שמר תורה ומצוות ואת מרבית חייו בזבז בעבודה אכילה, שתייה וצפייה בטלוויזיה. והיהודי עלה לעולם הבא ונכנס לבית דין של מעלה ובאותו זמן התחיל משפט של איזה יהודי דתי שנפטר יחד איתו מאותו עיר שבו התגורר.

היהודי מאד פחד ואמר או ואוי הדתיים האלו צדקו יש בורא לעולם. מה יהיה אתי? כך ערער לעצמו, והקשיב בקשב רב למשפט. הדיין שואל את היהודי הדתי שאלות על מעשיו בעולם העשייה. ואמר לו הדתי אני בן שמונים שנה, שלושים וחמש שנים ישנתי נטו. עשר שנים ביליתי עם אשתי ואכלתי, שלושים שנה עבדתי נטו, וחמש שנים למדתי תורה נטו. וזה הדוח המפורט שהציג לדיין. אמר לו הדיין חזק וברוך יהודי כשר על האוכל שאכלת אני אתן לך אלף שנים גן עדן על השינה שישנת אתן לך עוד אלף שנה גן עדן על האכילה שאכלת אני אתן לך עשר אלף שנים בגן עדן ועל הלימוד תורה שלמדת תהנה ממנו עד ביאת המשיח אך לפני הכל יש לך כמה עבירות שעליך לנקותם כמה ימים בגהנום ותחזור לגן עדן לקבל שכרך. שמח הדתי וצהל בריקוד ובירך את הקב"ה.

שמע היהודי הלא דתי את המשפט ושמח שמחה גדולה, ואמר לעצמו: כל כך הרבה שכר מקבלים על אכילה ושתייה ושינה, מה חצי מהחיים שלי ישנתי והחצי השני עבדתי ואכלתי עד שמילאו שפתותי מלומר די ונכנס בבטחון למשפט ובצורה גאותנית נתן את פירוט מעשיו בעולם העשייה ודיין פסק לו הרבה שנים בגהנום. היהודי הלא דתי רעם וצעק: "מה זה האפלויות? מה יש פרוטקציה לדתים פה? למה להיהודי הדתי נתנה שכר על אכילה ושתייה ולי נתת עונש על כל זה". אמר לו הדיין בנחת כי האכילה שינה והעבודה שלו היתה לשם שמים לשם שיהיה לו כח ללמוד תורה, ולהשכים לבית הכנסת ולברך על אכילתו, שנתו ופרנסתו על מנת שיביא בנים ובני בנים שגדולים בתורה ומצוות ואתה ישנת ואכלת ועבדת בשביל עוד פעם לישון ולאכול ובשביל חיי העולם הגשמי ולא לשם עבודת השם ולכן האכילה והשתייה והשינה לא נחשבת לך כמצווה. הדיין הוריד אותו לעולם הזה כדי להראות לו מעשה. והראה לו יהודי שקנה אגוזים וכל אגוז עלה לו שני שקלים הבחין היהודי שכל האנשים שקונים הרבה אגוזים בשני שקלים, ומפצחים את הקליפות וזורקים אותם ואת הגרעין אוכלים. קפץ היהודי בשמחה ועלה לו רעיון. אם האגוז עולה שני שקלים שכולל קליפות וגרעין אני יאסוף את הקליפות וימכור אותם בחצי שקל וכך עשה.

במהרה התקהלו סביבו אנשים והתחילו לצחוק כשצעק קליפות בחצי שקל... קליפות בחצי שקל. אחר כמה שעות הבחין בו חברו שכולם צוחקים עליו וקרא לחברו הצידה לשיחה ואמר: תאמר לי מה אתה עושה צחוק מעצמך. והיהודי סיפר לו את רעיונו. ענה לו חברו טיפש שכמותך הקליפות נועדו כדי לשמור את הגרעין שלא ינזק ויהיה טרי ואכיל ואין בהם שום טעם אחרי שאוכלים את הגרעין. ע"כ המשל.

. והנמשל כבר ידוע: כל האכילה והשתייה והעבודה משולים לקליפות שעוזרות לנו לשמור על גרעין המשול לנשמה שנוכל להיות מספיק חזקים וערניים שנוכל לפרנס את משפחתנו על מנת שנעבוד את השם ונקבל שכר על המצוות בעולם הבא.

הנשמה היא הגרעין שיוצאת מקליפות הגוף לתת דין וחשבון בעולם האמת ששם אין אנו צריכים יותר לעבוד לישון ולאכול כי את הגוף שלנו אוכלים תולעים בקבר כמו שאת הקליפות של האגוז אנו זורקים לפח לכן חשוב מאוד להחשיב את העולם הזה כפרוזדור שדרכו נכנסים לסלון לעולם הבא ואם כבר נאכל אז נאכל על מנת לשבוע ולא לתאוה ולא נרבה שינה ועבודה אלא לצורך עבודת השם בלבד. ואז אותם קליפת יהפכו למצוות שנקבל עליהם שכר ואם ההפך ח"ו נרד שאול תחתית בעולם הגהנם במקרה הטוב וכבר נאמר "צדיק אוכל לשובע נפשו". ונאמר על דוד המלך "חצות הלילה אקום להודות"... ונתלה הכל בבורא עולם ומה שיש לנו לעשות זה רק השתדלות פשוטה שנאמר: "שלח יהבך על המים והשם יכלכלך". והנשמה ששמרה תורה ומצוות היא זאת שתהנה מזיו השכינה בעולם האמת